

הסכמים בין ההורים ועקרון טובת הילד מאת עו"ד איתן ליפסקר

הנחת המוצא ביחס לכל הורה הנה כי הוא פועל לטובת ילדו. מטבע הדברים, כאשר מתערער התא המשפחתי ובפרט כאשר מצויים ההורים בעימות חזיתי, עשויים להתגלות פערים ואף סתירות גמורות בין מה שתופס כל אחד מהם כטובתו של הילד. מציאות זו, בין היתר, היא המביאה לא פעם את בית המשפט להכריע במחלוקת ולמעשה בשאלה מהי טובתו של הילד. בכך עוסקים מאמרים אחרים.

ואולם, לעיתים נדרש בית המשפט לעסוק בקביעת טובתו של הילד, דווקא מתוך, או בעקבות הסכמת ההורים. בכך עוסק מאמר זה.

חלק ניכר מסכסוכי המשפחה (ולענייננו סכסוכים בין הורים) מסתיים בהסכמים שונים. לעיתים הסכמים בלתי פורמאליים או פורמאליים למחצה (אשר לא אושרו בבית המשפט) וברוב המקרים, בהסכמים כתובים, המסדירים מכלול נושאים הנוגעים לפרידת הצדדים ובתוך כך נוגעים, כמובן, גם לילדי הצדדים. הסכמים אלו מאושרים בבתי המשפט לענייני משפחה ו/או בבתי הדין הרבניים וניתן להם תוקף של פסק דין.

הבעיה מתעוררת כאשר מוטל ספק, האם הביאו ההורים בחשבון - במסגרת רצונם להגיע להסדר ביניהם - את טובת הילד ביחס להסדרים שנקבעו ביניהם לגביו. סוד גלוי הוא כי במהלך הסכסוך המשפחתי, "כדאי" לא פעם לאחד הצדדים להגיע לכלל הסכם, יותר מאשר לצד האחר. כך הוא בשעה שאחד הצדדים חפץ מאוד בגירושין בעת שאין בידו עילה לאלץ את הצד האחר להתגרש, כך הוא כאשר אחד הצדדים זקוק בדחיפות לכספים שיגיעו לידי אדם בכלל רק בעוד זמן רב אם ינהל את ההליכים עד תומם וכיוצ"ב דוגמאות רבות. במקרים אלו, לעיתים, נשכח, או לפחות יורד מגדולתו, עקרון טובת הילד וכך משולבים בהסכמים אלו הוראות, לגביהן עולה השאלה עד כמה הן תואמות את עקרון טובת הילד.

על רקע האמור לעיל התפתחה הפסיקה הקובעת כי ילדים אינם מחוייבים אוטומטית להסכמות שבין הוריהם. הדוגמא לעקרון זה, שהנה נפוצה ועל כן מוכרת יותר, נוגעת לנושא המזונות, לגביו יבדוק בית המשפט האם נדון נושא מזונות הילדים בפני עצמו, האם נשקלו שיקולים רלבנטיים לענין ועוד. יחד עם זאת העקרון חל גם בקשת של נושאים נוספים, החל מקביעת משמורת וכלה באופי ובזרם החינוך שינתן לילד.

בענין שכזה דן בית המשפט העליון במקרה בו הוסכם בין ההורים כי המשמורת תנתן לאם וכי היא תעניק לילד חינוך חרדי. לימים עברה האם לקיים אורח חיים חילוני ובהתאם לכך רצתה לגדל את בנה. ברור כי במקרה שכזה קיימים מספר שיקולים סותרים; הרצון לקיים את ההסכם, הרצון לאפשר לבן לקיים אורח חיים התואם את זה של אמו, הרצון לאזן בין אורחות החיים השונים ועוד. בית המשפט הורה כי טובת הילד תקבע בהתאם להמלצות מקצועיות, אשר תמכו, במקרה זה, בשילובו של הילד המערערת החינוך הממלכתי דתי.

חשוב לציין כי אף שבית המשפט לענייני משפחה אמור לבדוק את פרטי ההסכם ומידת התאמתם לעקרון טובת הילד, טרם אישור ההסכם, הרי שבפועל לא תמיד אפשרי הדבר ולעיתים, כפי שאירע בדוגמא שלעיל, מתרחשים שינויים - בעטיים יש לבדוק את טובת הילד - רק לאחר חתימת ההסכם ואישורו.

בצד כל האמור לעיל חשוב לזכור - בבואנו לבחון את טובת הילד אל מול הסדרים שנקבעו ביחס אליו בהסכם שבין ההורים - כי מעבר לחשיבות הנודעת לעקרון כיבוד הסכמים כשלעצמו, הרי שלעיתים קרובות, עצם העובדה כי ההורים משכילים להסדיר את המחלוקות שביניהם בהסכמה ומבלי להגרר להליכים משפטיים ממושכים וסוערים, היא כשלעצמה מהווה צעד חשוב ביותר מבחינת טובת הילד.